„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, уторком на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.

За Србију:
на четврт год. 8 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од петка, нарочито за шире народне кругове уређени, могу засебно да се претплате, а цена им је:
на 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 нов. сваки пут.
За „Приопштено“ плаћа се 20 нов. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ.“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 нов.

БРОЈ 96. У НОВОМ САДУ У СРЕДУ 24. ЈУНА 1898. ГОДИНА XXXIII.

Позив на претплату.

Почетком јула месеца т. г. улази „Застава“ у друго полгође своје XXXIII. године, о чему јављамо нашим претплатницима и пријатељима српске народне радикалне странке, с молбом, да се на време одазову претплатом за трећу и четврту четврт ове године.

Да би „Застава“ и у будуће стајала на висини свога патриотскога позива, да би и у будуће могла што ревносније штитити интересе, како наше уже и шире српске отаџбине, тако и саме радикалне странке, потребно је да пријатељи странке и претплатници „Заставе“ и овога пута помогну своје гласило претплатом, као што су и до сада ревно чинили.

Начелним пријатељима обраћамо пажњу и на „Заставине“ бројеве од петка. Ови се бројеви удешавају за најшире кругове, а претплата само за њих стаје 3 фор. годишње.

Цена „Заставе“ обележена је на челу листа.

Лист се никоме, без икакве изнимке неће слати на вересију.

У Новом Саду, 22. јуна 1898.

Уредништво „Заставе.“

Конгрес славенских новинара у Златном Прагу.

Недеља, 19. јуна 1898.

Одмах у почетку овога чланка, чији смо натпис горе истакли, спомињемо, да ћемо данас овде донети само слику тога конгреса без икаквог коментара, и то у кратким потезима А то с тога, што смо ради, да о овом конгресу — још и накнадно, — са српског гледишта проговоримо коју више, те да сваки чује наше: неволе, јаде и праведне жеље.

Истина, то што ћемо доцније изнети није ништа ново. То смо толико пута већ набрајали, изнашали на јавност и о томе се врло много писало по нашим листовима; али, бавећи се на конгресу словенских новинара у Прагу, на жалост, видили смо да још има доста Словена, који су рђаво обавештени о нама Србима, а овамо нису ради, никако неће, да дознаду праву истину о нашем одношају наспрам — Хрвата!

Сама замисао, да се одржи већ једном општи словенски новинарски конгрес, била је у своје време најодушевљеније поздрављена од свију Словена. Када се та лепа замисао почела претварати у дело, видили смо, да су се скоро сви највећи и чувенији листови пријавили, да ће суделовати на томе конгресу, од којег се, а са правом, морао очекивати обилат и плодоносан успех за читаву славенску журналистику у овој монархији. И српско новинарство које је од увек у својим ступцима обухватало читаво Словенство, заступљено у листовима: „Застави“, „Бранику“, „Србобрану“ и „Српском Гласу“ — даклем, листовима, за које се сме отворено рећи, да су јавни заступници српског народа — послало је на тај конгрес своје заступнике, да и они на том збору заступају и бране интерес свога народа.

Конгрес је отворио, око три сата после подне, главни уредник „Политике“ г. Емил Бретер, и, као председник чешких новинара, поздравио је присутне.

За председника конгреса је изабран г. Хрибар, градоначелник Љубљане; за првог потпредседника: г. Хилински, главни уредник пољског листа „Czas“, а за другог потпредседника: г. Др. Мазура из Загреба.

Председник Хрибар, благодарећи на избору, рекао је у своме говору, да „што се год будемо међусобно боље познавали, да ће тим јача бити наша снага До сада смо се на жалост слабо познавали и због тога нисмо знали ценити нашу снагу То ме се немојмо никако чудити, јер ми смо били раштркани: Membra disjecta!“

Слушајући г. Хрибара, ни у сну нисмо помишљали, да ће баш сам он, лично, још то исто после подне, својим поступком, само насрам Срба, показати, да њему није баш много стало до „међусобног бољег познавања“. О томе некоректном раду г. председника проговорићемо, као што смо већ нагласили, у засебном чланку.[1])

Оба потпредседника су такођер захвалили на указаним им почастима. Затим је градоначелник Прага, г. др. Подлипни, у врло језгровитом говору поздравио све присутне новинаре и нагласио, „да се варошко представништво осећа срећним, што у новинарима невиди само списатеље, него учитеље и апостоле појединих народа“

На предлог г. др. Хубачека, главног уредника „Hlas Naroda,“ са великом акламацијом послан је брзојав Његовом Величанству цару и министрима: Др. Каицлу и Једрзејевићу.

Као трећа тачка дневног реда, био је реферат уредника Дуле: „О штампи словачкој“. С младалачким одушевљењем, с умиљатим, милозвучним и јасним гласом говорио је уредник «Nar. Novin‘ о словачкој штампи, како се иста мађаризира, сатире, какве се неправде чине уредницима народних листова, како се уредници затварају, а листовима им се одузимају кауције. Тај говор, базирајући на истинским доказима, заслужује пажњу свију Словена, а ми смо у томе реферату више пута видили верну слику наших прилика у јужној Угарској, тако, да жалимо, што г. др. Митровић, завршујући свој реферат о српском новинарству, није изрично рекао: „Говор брата Словака потписујемо и ми Срби! Све је totout comme chez nous.“

Извод из тога говора је, од прилике, ово. Код Словака излазе свега 24 незванична листа. Међу овима су три који шире мађаризацију и иста се издржавају од интереса заплењеног имања „Матице Словенске.“ Политичких листова има шест, од којих „Narodnie Noviny‘ излазе шест пута на недељу. Мада немају Словаци ни једну средњу школу са материнским језиком, то ипак литература код њих напредује. То би било са свим немогуће, кад им неби стизали поклони од своје словенске браће.

Наша браћа дају нам оно, што смо ми њима дали у Колару, Шафарику и Палацкоме, јер овог последњег сматрамо као нашег душевног сина, пошто је васпитан код нас. Као чудо изгледа да Словаци, поред свога рђавог стања, имају данас још два песника: Хвиздослава и Хурбана: „Slovenske pohlady“ показују, да поред ова два великана и млађи нараштај доста ради на поезији. Од нове године почео је излазити и за домаћице лист „Dennica.“ Затим се даље говори о позиву словачког новинарства о неговању братских одношаја истеђу Чеха и осталих Славена; и најпосле, са живим бојама о мађаризацији. За овај говор могу се употребити Шекспирове речи: An honest tale speedsbest, being plainly told.

Реферат, др. Митровића, тога вредног прегаоца и честитог браниоца српске ствари на лепом српском приморју, донели смо већ у 88 броју „Заставе.“ Додајемо само, да су поједина места његовог говора прекидана са „Живио“ и „Слава!“

Др. Мазура чита. „О штампи Хрватској“ и вели, да је „Obzor‘ до данас 809-пута био конфисциран, а тиме су издаваоци тога листа претрпили штету од 35000 форината. Преко 8000 фор. плаћено за новчане глобе, што је врло много за један лист, који има 2000 претплатника. Апелира на другове, да се сваком приликом заузму за опозиционалну штампу у Хрватској.

„О новинарству малоруском“ реферише Купчатко, из Беча Он говори како се је и код Малоруса почела 1848 г. будити народна свест и да они данас располажу са доста великим бројем својих часописа. „Dilo‘ пише у Малоруском диалекту, а „Galičanin‘ у великоруском; али то ништа не смета, да обе партије живе у братском споразуму.

„О новинарству Словеначком“ говори уредник Клавцар. „Novice‘ су најстарији словенски лист и излазе 55 година. „Domoljub‘ је најраспространији и има 8000 претплатника, док други листови имају 1500 – 3000 читалаца. Напослетку жели, да се и словенски новинари што пре међусобно удруже.

Из реферата, којег је читао Др. Ант. де Бооје: „О штампи пољској“, дознајемо, да у Лембергу излазе 95 а у Кракови 24 пољска листа. Белетристични и илустровани листови штампају се већим делом, у Варшави Лемберско „Slovo‘ излази 2 пута дневно, што је доказ, да се и пољске новине приближују западним. Све партије, од екстремних социјалиста до чистих конзервативаца, имају своје листове, које о осталим Словенима симпатично пишу. Тако звани „Панславизам“ не налази у пољским новинама никаквог одјека, али мисао о зближењу и пријатељству Словена има много присталица и искрених пријатеља. Укупан број свију пољских листова је 260 и тако, по томе броју, долазе Пољаци на треће место међу свима Славенима. Још нагласујемо, да се и пољске новине отворено боре против непријатеља свога народа.

„О новинарству чешком“ чита књижевник и уредник „Hlas Naroda,“ г. Кронбауер, извештај, којег је спремио г. Кумер, уредник „Политике.“ Овде се спомиње од свију Словена.

[1]) Кад је примљена већ и пета тачка, др. Митровић, у име своје и својих другова, дра Панаотовића, сарадника „Заставе“, Николе Јоксимовића уредника „Бранника“, и Паје Мандровића сарадника „Србобрана“, предложио је, да се као шеста тачка резолуције надода ова одлука:

„VI О забрани поштовне доправе.

Скупштина словенских новинара у Прагу, 7. (19.) јуна 1898., изјављује се против одузимања поштовне доправе часописима једне половине аустро угарске монархије у другу, које средство владе обеју половина државе често употребљавају на штету словенског новинарства. Скупштина се изјављује и против одузимања поштовне доправе српским листовима у Босну и у Херцеговину, који у правој слици износе стање у тим земљама.“

Председник скупштински није допустио да се о предлогу дра Митровића ни гласа, а камо ли расправља . . .

ПОДЛИСТАК

МАТЕРИНА МОЛИТВА.

Из записника једног иншпектора апсана.

ОД ЕВГЕНА ШМИТА.

Превео М. Д.

(Свршетак).

Међутим ни Најдорф није био лењ, него је и он сам све могуће покушавао да невиност Јованкину на видело изнесе. Чим се мало од првога узбуђења разхладио и умирио и мало почео ладније размишљати, сам је у себи смислио био, да му неће ништа помоћи ако би што у тој ствари према Хоповици и њеној кћери претњом или силом предузимао; а на против да ће лукавством можда пре до циља доћи. У осталоме није сматрао за не дозвољено, против пакости ових женскиња, које се нису уздржале једну невину женску на веки обезчастити и несрећном учинити, против њих се и лукавством борити, па зато се он још одмах онога вечера кад је Јована била затворена тако почне понашати, као да је и он сматра за криву, и шта више, још је и таквим неким мислима дао израза, као да он у опште о њој ништа млого не држи.

А што је најглавније било, он промени и своје држање према ћерки Хоповој Он јој се приближи, он јој стане указивати свакојаке пажње и сутра дан већ јој изјави и мало љубави.

Лукавство му испадне добро преко сваког очекивања. Мати и кћи беху изванредно изненађене променом његових мисли и стану му указивати сваку могућу пажњу, што је он све, макар и против воље морао сносити. Једном приликом, кад је он сам с ћерком Хоповином за неколико тренутака у дућану био, ова се толико љубазно према њему показа, да му је дала израза своме пристанку.

Она је изјавила Најдорфу с таквом кокетеријом, која му је ту девојку још мрскијом учинила но што му је она до сад била, како се она за њега још од онда јако за интересовала, кад је мати с њим још у погодби била. Она је још онда његову слику коју је он био послао кад се јавио, узела, и сад отворено каже, да ју је непрестано код себе имала. За доказ извуче слику из џепа, и кад ју је Најдорф хтео отргнути, госпођица Хопова одбегне од њега смејући се.

А кад је она већ изашла била, Најдорф спази на патосу један кључ Он је морао онда девојци испасти из џепа кад је она слику из истога извукла, па није приметила Најдорф посматраше исти кључић, који са свим нов и углађен беше и некако необичне форме на врху. Њему се учини, као да је још једном такве форме исти кључ негде у кући видео, и управо се опомињаше . . . па је л' то било и могуће? Да! такав исти кључ имала је Јованка од свог сандука! Најдорф је видео такав кључ у полицајца кад је овај несрећну девојку затворио, и његова особена форма још онда му је пала у очи. Али је полицајац тај кључ који никако није био ни нов ни тако светао, задржао при себи. Па како је могао овај нов кључ исте форме доћи до џепа госпођице Хопове?

Најдорф стрпа кључ у џеп, јер опазио беше да неко иде, и одиста одмах се појави госпођа Хопова у дућану па најљубазније позове Најдорфа на ручак. Он прими позив и издржа одиста праве паклене муке за столом. Претварање на спрам обе женске, од којих је кћи једнако с њиме кокетовала, а мати за сво то време опет не пропуштала то јој повлађивати, све то њему тако несносно поста, да већ своју ролу није могао до краја извести.

После ручка он употреби згодну прилику те неприметно оде до собе Јованкине, врата истина беху затворена али је кључ у вратима стајао. Он га обрну, отвори врата и уђе у собицу која најнужнијим потребама беше снабдевена. А у једном углу од собе беше сандук Јованкин. Најдорф клекне пред исти и покуша да га оним нађеним кључем отвори. И сумња се његова потврди, кључ са свим подесно улажаше, дакле, свакојако беше са свим нарочито начињен дупли кључ.

Кад је Најдорф из собице хтео изаћи сретне га служавка његове газдарице, која га зачуђено погледа а за тим упита: »шта ви тражите по собици јадне госпођице Милтенштајнове? Оће те ваљда, да јој још већу несрећу нанесете?«

»Шта оће те ви с тим да кажете?« упита је Најдорф зачуђено.

»Ала с те ми и ви!« одговори му девојка љутито, »најпре сте се сиротој Јованци удварали, као да сте Бог зна како у њу били заљубљени, а чим је она пала у несрећу, ви сте се онда одмах обрнули нашој госпођици. Али ја вам кажем да ће невиност те јадне девојке кад тад на видело изаћи«.

Најдорф узме за руку служавку па је одвуче у собу из које он мало час изашао беше, па је шапућући замоли, да се мало боље изјасни.

Али како она беше јако срдита на њега због његовог притворног приближаја госпођици Хоповој, то најпре нехте ништа говорити, а затим опет на његово наваљивање одпочне овако причати:

»Госпођица Јованка била је увек добра и љубазна спрам мене. Пре неколико дана она ми је обећала била мало пантљике за мој шешир у коме идем на пијацу; али је то јамачно била заборавила, јер кад сам на пијацу поћи хтела, да набавим што нам треба за кујну, ја уђем у дућан и упитам госпођицу Јованку, може ли ми дати ону пантљику, јер би хтела да је на брзу руку прешијем на шешир То је било јуче изјутра, дакле пре него што је затворена била, она беше веома послом заузета, па зато ми даде кључ од њене собе с дозволом, да из њенога сандука сама узмем пантљику. Ја то учиних и претурих сав сандук. Но о томе папирноме новцу, што га је она бајаги узела, нисам ништа видела, а он би морао у сандуку бити јер госпођица Јованка после тога до преметачине по кући, није никако

њу прве чешке новине, које је 1597 г. издавао Даниел Седлчански. Затим се црта журналистика пре 1848 и после године, на даље се говори, како су власти све употребљавале да угуше чешке народне новине, и како су многи новинари, особито за владе Шмерлинга, осуђивани на многогодишње тамновање. Од пропалих кауција, које по закону припадају прашком сиротинском дому, савидан је један део сиротинског дома код св. Бартоломеуса. И данас још зависи од свагдашње владе, може ли новинарство слободније или млитаво да пише. Поред такозваног објективног поступка има влада још и право, особито пак, користећи се § 19. новинарског закона, да целокупно новинарство гања. Чешко новинарство бориће се против свега тога све дотле, док не постигне потпуну, законом ујамчену, слободу.

* * *

За горе наведеним рефератама, дошла је на ред резолуција. Иста је, после доста дуге борбе, примљена и има ове тачке:

I. О заједничким интересима аустриских Словена,

II. Новинарска слобода,

III. Заштита економичких интереса,

IV. О собственим информацијама и донашању новости,

V. Сакупљање типографских имена и коресподенц биро.

Председник је затим – држао завршну реч, а г. Холечек предложио је, да се идући конгрес одржи у Кракови. Пољак Халински уверава, да ће пољски новинари и варош Краков, са великом радошћу примити учеснике другог конгреса словенских новинара. Иницијативу зато водиће: „Лемберско друштво пољских новинара“.

Ето, то је рад тога првог састанка Аустро-угарских словенских новинара у Златном Прагу. У колико се с једне стране вели, да је ред, — што збиља и јесте, ако се то само у том састоји, да се једном сакупе сви Словени, те да у љубави једу и пију, да се проведу и изљубе — томе одговарамо, да то није био ред већ — споредна ствар!. За то, што конгрес није био онакав, какав смо га замишљали ми (и још други учесници). На њему не беше говора о врло важним питањима и судбоносним стварима. Када неће бити говора и договора на конгресу, где онда да га тражимо?

Зар се није смео конгрес продужити, када се добро зна, да су тога дана били на конгресу и из најудаљенијих крајева наше државе новинари, који су више дана путовали, док су дошли у Праг?!

Српски народ никад се није стидео србовати ни онда, када је и самој смрти гледао у очи; а Србин, до данас још никако није дозволио — а неће богме ни у будуће — никоме за љубав, да се његово лепо име, замењује другим именом. Ми смо најпре Срби, па онда — Словени!

С тога не тражите од нас, не мучите се за бадава, да не будемо Срби, него нам пустите, да живимо и умиремо као Срби, и ви ћете онда видети, да ће отуда више користи имати и Славенство. Нека је сваком Славенину драго и мило своје име и нека се поноси, што је син Славен.

Нама пак само дозволите — ако сте ради, да и ми будемо заступљени на идућем конгресу у Кракови — да и ми тада коју рекнемо; да вам ми а вико други, опишемо наше прилике и неприлике; да вам кажемо, шта нас весели а шта жалости; да вам предочимо наше право стање, а ви онда, тек онда, имате право да — судите! Amicus Plato, sed magis amica veritas!

За данас нека је доста о тој ствари. Првом згодном приликом. можемо о томе још више проговорити. То исто важи и за остале ствари, које су се догодиле за време самог конгреса, то — не спомињемо!

Зашто?

Јер високо ценимо дела и рад оног човека, чије смо име дошли да прославимо у Златном Прагу, а поред тога, дубоко поштујемо и чешко гостопримство.

Конгрес је закључен у 8 сати у вече, а новинари су отишли на банкет у „Мештанске беседе“.

Нови Сад, 23. јуна.

Пољски лист „Дженик Пожавски“ вели о новијем покрету у Галицији ово:

„Ако хоћемо на дуже време да се противу социјалног пожара обезбедимо, то није довољно ватрогасце у облику жандара и војника изашиљати, него ту се мора у големој маси народа противу опустошења, извор свију огорчења у заштиту узети, ништа лакше до антисемитству сву кривицу подметнути. Но да ли би антисемитство таковог корена захватило када за ово не би разлога било? Потребујел' једно већ опустошено друштво какове новине, из којих ће тек о страшном пустошу у ком се налази да дозна? Ко узима на дражби поседе кланица? Ко гони земљеделца са огњишта његових предака? Ко заводи младеж пијанству? Ко деморалише девојке? Ко тргује са човечијом робом? Ко принуђава земљеделце на исељивање? Ко прави лажљиво банкротство? Ко изсисава раденике? Ко подрива против цркве и свештенства? Ко корумпира власти? Ко изнуђава автономију у корист себичних и пријавих цели? Ко подрањује странку преврата? Ми то све врло добро знамо. Али ни владини органи нису без кривице, пошто Чивути према раскламитаном хришћанском друштву једну удружену масу представљају, те се тако избори већином са Чивутима праве, с тога влада и рачуна с њима и затвара очи према њиним злоупотребама. Овде можемо безбрижно у место „влада“ „кланица“ казати!“

Русија и Енглеска у Хини.

Врло је занимљив чланак што га доноси „Берлинер Тагеблат“ у своме последњем броју. Чланак је писан у Лондону 11. о. м.: и ми га ради значајности доносимо и нашим читаоцима. „Има људи који још сањају о могућности споразумнога рада Русије и Енглеске у Хини, али ће ваљда и њих већ једном пробудити они удари што их Енглеска непрестано добија од Русије. Нарочито би им у том погледу могла разбити и последњу илузију руска железнитка политика у Хини. Енглеска влада ни сама већ више не зна, како да се држи према индискретним питањима својих народних представника. У прошли четвртак питали су они г. Керзона, да ли је истина да се руска влада труди, да посредством једног железничког зајма добије контролу над железницама које воде из Северне Хине у Пекинг. Г. Керзон просто је опорекао ту вест „Тајмсовога“ пекингскога дописника, који је постао за владу опасан још у питању о Талиенвану и тврдио да су заступници једног енглеског синдиката са управницима хинеских железница већ закључили претходну погодбу о продужењу северне линије до Новог Шванга. Сутра дан добио је „Тајмс“ други један телеграм од свога дописника, по којем су Руси протестовали против те привремене погодбе и опоменули Хинезе да Хина не сме узети зајам за грађење железница северно од Пекинга ни код једне друге силе сем код Русије. Истина, уз то је додато, да Хинези нису признали то потраживање и да су потификовали Русима, да је доиста већ закључена та погодба са синдикатом, т. ј. са хонгконгском и шангајском банком. Али та погодба није била формалан уговор и г. Керзон морао је синоћ признати, да су Руси снажно протестовали против његове ратификације. Узму ли Хинези енглески зајам, они ће имати за то да се разрачунавају с Русима и у томе их Енглези неће моћи заштитити, нити им помоћи. С тога је више но вероватно да ће тај енглески зајам пропасти и да ће они, благодарећи руским подвалама, изгубити сваки утицај на Северну Хину. Енглеска је апсолутно немоћна према Русима, пошто је и дипломатски изолована у Пекингу. У томочајном стању предлаже вечерас „Вестминстерска Газета“, да Енглеска предложи, да се састане међународна конференција која би имала да обележи сфере железничких утицаја. Лепо је то предлагати, само је питање, да ли ће други помагати те предлоге.

Али није само руска железничка политика, која трајно изазива трвења између руске и енглеске владе. Изгледа да се Енглеска непрестано љуљушкала у нади, да је Порт-Артур не само по имену но и фактички још увек хинеско пристаниште, у којем важе хинеске царинске уредбе. Као што је већ телеграфски јављено, руска влада разорила је Енглеској ту илузију саопштењем, које је упутила заинтересованим лицима у Одеси, да је Порт Артур руско пристаниште и да производи који долазе из Русије не подлеже никаквим царинама. Разуме се да су овде јако узбуђени због те повреде обећаване политике „отворених врата“ и да пишу велике — уводне чланке. Доиста Енглеска у овом тренутку даје призор невероватне слабости!

Даље! Са автосугестијом, која је особина британске расе, Енглези још увек сами себе обмањују, да Хинези у Хини још имају право, да по вољи управљају својом земљом. „Реформа хинеске војске и флоте“, пише „Тајмс“ — „зависи у првом реду од самих Хинеза“. Разуме се — када је Хинези сами изводе или ако хоће да њено извођење повере Русима, и кад руски официри стоје на челу војске и флоте. Али Енглези по несрећи не мисле тако. Они би сами да организују хинеску војску и флоту, како би је доцније могли употребити на то да избаце Русе из Хине, те да они стану на њихово место. Разуме се да Руси нису тако глупи и да неће допустити. И последица тога свега биће та, да ће опет остати све по старом. Али народ, не! „Тајмс“ има једну идеју. Зашто је Енглеска посела Вај-Хај-Вај? То је на име питање које се посведневно овде расправља по новинама, а на које још никако није дат задовољавајући одговор. „Тајмс“ зна данас, да ће Вај-Хај-Вај постати место у којем ће се обучавати хинески војници. Како се вели, онде ће се образовати за сопствену потребу неколико хинеских пукова. „Призор урођеничких пукова под британском дисциплином у Вај-Хај-Вају, куда долазе бродови без разлике које су народности официри на њима, ободриће Хинезе, да своје сопствене трупе и по другим местима потчињавају подобним инструкторима“. Зашто тако срамежљиво? Зашто „Тајмс“ не каже, да би трупе које ће образовати Енглези имале да постану војни мисионари у Хини, који би реорганизовали хинеску војску у енглеском духу? Сем тога Енглеска би тој војсци, која је у главноме одређена за то, да служи против Руса, за готов новац с драге воље набавила пушке и топове. Морамо признати, да и ако би се та војна станица у Вај-Хај-Вају привидно установила само с обзиром на Русе, да ни нама Немцима то суседство не би могли бити баш врло пријатно, пошто би Вај-Хај-Вај свој војнички материјал по своју прилици рекрутовао из провинције Шантунга, која лежи у нашој интересној сфери.

Напори, које Енглези чине да збришу извесне „свршене чинове“ у Хини, а да опет не опрље прсте, врло су дражесни, и ако баш не уливају особито поштовање. Што се Енглеска не усуди да дохвати рускога бика за рогове? Ми не споримо, да Хинези, тражећи помоћи против Руса, пружају руку Енглезима. Али зашто их они онда само голицају по прстима, место да им ухвате целу руку, осврћући се непрестано плашљиво на Русе? И најјачи човек па се умори кад дуго држи испружену руку и ми држимо да су Хинези данас већ уморни. Енглеска је пропустила згодан тренутак у Хини“.

Српство.

Из **Солуна** — 7. о. м. после службе божје српска гимназија у Солуну окрунила је свој годишњи рад једним значајним и свечаним актом. Тог дана извештени су ученици о свом успеху и раздељене су награде ваљанима. Али то не чини значај овога дана, већ свечаност и начин, на који је тај акт изведен.

Без претеривања се може рећи, да су тада и затупели нерви морали осетити, како је лепо бити Србин. Само Србин може бити онако гостољубив, отворен и предусретљив; само Србин може припремити онако праву свечаност, те свакоме ули пријатно расположење и некако зближи и изазва још већу интимност; само Србин на Балкану има на послетку свога умнога блага, које човека може потпуно занети и опојити својим чарима. И доиста Србин је све то овом приликом јуначки и потврдио. Па зар је чудо, што Срби свуда уживају велике симпатије? Тако се и овде међу оним многобројним српским светом, што је дошао у српску гимназију, могаху видети многе одличне личности других народа. Да је пак Србин те симпатије и овом приликом потпуно оправдао, довољно ће бити, ако само истакнемо овде неке важније моменте те свечиности.

Пре свега улазећи у салу, у којој је била свечаност, ми и нехотице застајкујемо, тако смо на први поглед очарани. Својим укусом и усталаштвом госпођа директоровица нам је уз припомоћ своје две кћери — и других помагача осветлала образ још боље, ако се може рећи, него о св. Сави. По сали је с једне стране све прекривено сликама, венцима, ћилимима и другима ктанима и предметима источњачкога карактера, с друге опет све је то тако симетрично поређано и доведено у хармоничку целину, да не би смео нити што додати, нити што одузети.

Нарочито једна страна привлачаше пажњу посетилаца. Ту су били радови ученица гимназије и основне школе, којима укупно предаје ручни рад госпођица Ничотина.

Доиста диван је успех, који је госпођица постигла са својим ученицама, те отуда се и да разумети што на завршетку свечаности српски консул, руски консул и друге виђеније личности све покуповаше за трен ока — и то за нас, који се мало разумемо у таквим стварима, веома скупо. Свечаност је почета тиме, што одјекну Султанова химна из побочне собе.

Кад ђачки хор заврши химну, устаде г. В. Димић, директор, и даде јаван рачун о раду, успеху и кретању гимназије у овој школској години. Прво спомену оно, што сви гајимо у души, т. ј. дубоку захвалност Њ. Вел. Султану за његову милост, коју тако богато излива на нас и нашу просвету; даље изложи све, што се тиче школе и њеног напретка, па се на послетку окрену ученицима, те им даде веома корисне поуке, додајући, да ће он са својим колегама свим силама радити, да све оно, што има воље за рад, изведе на прави пут, а што год је рђаво и шарено, да ће енергично сузбијати. Те су речи ђаци саслушали са највећим задовољством, јер им као Србима мора бити пријатно, да су међу њима само честити младићи.

За тим је наставник турског језика прочитао исти говор на турском језику, и лепо се могло читати на лицу турских чиновника и других одличних гостију — Турака — задовољство, које је без сумње изазвао одличан успех школе и она отвореност, јасност и прегледност у излагању њеног кретања.

После тога ређало се наизменично певање и декламовање — ово последње на српском, турском и француском језику.

Програм прославе тога дана завршен је деленењем награда за успех у наукама, вештинама и поменутом ручном раду на велико задовољство и гостију и награђених Српчића и Српкињица, јер њихову одличну успеху следовале су и красне награде.

Но на послетку дошло је и још нешто, што није било у програму, а морало је доћи, јер је срасло са Србином, гости су на име почашћени српски то ће рећи домаћински, господски и срдачно.

Можете дакле мислити, колико пријатних успомена понеше тог дана из Српске Гимназије и странци и наши ђаци и њихови родитељи, који се сутра дан почеше разилазити својим кућама. Велики пак значај те прославе утврђује се и фактом, што многи Солуњани других народности навалише после подне истог дана у школску салу, да се и сами науживају и увере о ономе, што су чули на улици о декорацији и изради предмета разних.

Износимо све ово тек да леп и користан пример не би остао неопажен.

Политичке вести.

Угарска. Земаљско удружење професора на препарандијама одржало је у понедељак своју овогодишњу главну скупштину.

у своју собу долазила. А кад сам ја после с пијаце се вратила, спазим где госпа Хопова изађе из собе Јованкине. Она беше онда врло збуњена па да би се извинила рече, да је ушла у собицу да види је ли почишћена. После тога на по сата нада вику по кући да јој је украдена једна банка од педесет талира!«

Најдорф саслуша причање девојкино с највећим чуђењем и узбуђењем па онда повиче: »Зашто нисте све то пре казали? Знате ли, да од вас зависи, да једну несрећну спасете?«

»Мене није нико ништа питао«, одговори служавка, »ко ће хтети што веровати још и једној сиротој служавки. А сем тога бојала сам се и иначе, да моју службу не изгубим. А сад ми је све једно, госпођа ми је и онако баш данас одказала службу, јамачно је и онако приметила, да ја нешто знам«.

»И би л' ви могли то и заклетвом потврдити, што с те ми мало пре причали?«

»Са свим!«

Најдорф одмах потрчи, и оде право у полицију те све ово исприча и члану полиције. И овај се одмах изјасни, да ће с места с њиме поћи до госпође Хопове, те да је тамо саслуша и истрагу нареди.

Кад је Најдорф с полицијом у дућан ушао, он застаде ту врло драматичку појаву. Из затвора одпуштена Козегартенова упутила се била право у дућан да Најдорфа потражи, па ту застала беше и Хоповицу и њену ћерку.

Мати Јованкина од мене сазна за сумњу, коју је Најдорф против своје газдарице имао, па угледав исту Козегартеновица се разјари ко најљућа лавица.

»Ви сте преступнице!« повиче она баш у ономе моменту, кад је Најдорф с полицајцем у дућан ушао, »ви сте моје дете из пакости и зависти непоштеном учинили!«

»Ви безстидница једна!« плану госпођа Хопова, али Најдорф се умеша.

»Да, ове две женске«, повиче он, »нису се стидиле да најгаднијом интригом једну невину девојку у несрећу баце. Молим вас, познајете ли овај кључ?!

То изненади госпођу Хопову као гром и паде у несвест А њену кћер спопадну грчеви...

А у вече тога истог дана, кад је Козегартеновица из затвора одпуштена за ме се појави опет једно ново изненађење. Јованка Милтенштајнова буде по наредби полиције из притвора одпуштена а на њено место у исту ћелију доведу госпођу Хопову.

Она у затвору беснијаше од једа и преко ноћ је покушавала да сама себе и живота лиши, но у томе је једна ноћна чуварка спречила

Сутра дан она призна отворено све што је сумњу Најдорфу потврдило и тако част Јованкина буде са свим спашена и повраћена.

А на претресу пред судом Хоповица прими на се сву кривицу и тако кћи њена буде од сваке одговорности поштеђена. Суд јој — на велику молбу Јованкину — призна ублажавајуће околности и пресуди: да се казни са три месеца затвора, који је она код мене у апсани и издржала.

Мати Јованкина, која наравно одмах своју кћер из радње Хоповичине извади, настани се после у нашој вароши. А Најдорф после неколико месеци венча се с Јованком па и сам у истоме месту отвори радњу која му је врло лепо напредовала

Госпођа Хопова опет, пошто је из затвора по издржању казне одпуштена, понуди му своју радњу по јевтину цену, јер све њене муштерије због овога њеног гадног дела, беху се од ње са свим одбили. После тога и она сама са ћерком оде из вароши и шта је даље с њима било не знам

А у фамилији Најдорфовој онај дан, кад су се по оној детињој молитви мати и кћи у апсани нашле и познале, још и данас се као свечани дан слави.

Аустрија. Аустроугарски министар спољних послова гроф Голуховски отпутовао је у недељу за Париз.

Турска. Заузимањем руске владе, предаће ових дана четир посланика европских сила Порти један законски предлог о уређењу одношаја на Криту. По томе предлогу повериће се одржање реда на Криту једном одбору критске народне скупштине под надзором адмирала, који ће имати право, да опозову овај одбор, као и да устроје жандармерију и да створе управу варошима. Област остаје као и досад у рукама адмиралног савета. У предлогу томе не спомиње се ништа о финансијским мерама које би се имале предузети или ти о концентрацији турских чета. Сваки ће посланик за себе саопштити то порти. Исто тако ће се известити о том и министарски кабинети у Бечу и Берлину.

Француска. У недељу после подне мајор Естерхази напао је генерала Пикарта, на улици и палицом га тукао. Пикарта који је покушао да се брани исмејало је искупљено грађанство. Нико од присутних није хтео да се одазове позиву генерала Пикарта и да му сведочи, кад буде судским путем затражио задовољштину од Естерхазија. Провокација чивутска са Драјфусовом афером, још никако дакле да се уталожи; па и овај догађај са Пикартом даће повода новој ларми чивутских листова.

Шпанско-амерички рат.

Судбоносна коцка у шпанско-америчком рату пала је: Серверина је флота уништена а Сантјаго приморана да се преда.

Ево телеграма који јавља о том одлучном догађају:

Вешингтон 3. јулија п. н Из беле куће јављају: Адмирал Сампсон упловио је данас у пристаниште Сантјага де Куба и уништио Серверину флоту.

Војно оделење јавља, да је цела флота Серверина изузимајући једну једину лађу, уништена и на обали спаљена.

Бела кућа добила је од генерала Шафтера из Плоја дел Есте овај телеграм: Јутрос сам под претњом бомбардовања тражио да се Сантјаго одмах преда. Мислим, да ће се варош предати.

Уништење флоте Серверине и предаја Сант-јага, која се сваког часа очекује, то је резултат тродневне убилачке борбе на суву и на мору. У петак 1. јул. п. н. на тридесетпетогодишњи дан битке код Гетисбура, у 7 сати у јутру просули су американци ватру на шпанске позиције источно од Сантјага, и после тродневне крваве борбе била је победа одлучена, као оно код Гетисбура. Америка ће 4. јули славити као дан двеју победа.

Победа није била лака. Шпањолци су се бранили очајно, џиновски, што и сами Американци морају признати. У иркос енергичној, огорченој одбрани, американске су колоне и ако лагано, ал ипак стално напредовале. Скоро сваку стопу земље морали су американци големим жртвама откупити. Али и Шпањолци претрпише велике губитке. Њихов главни генерал, Линарес, пао је, исто тако и храбри бранитељ Ел Ганеја, генерал Вара де Рејс, командант Домионес, ађутант Аранс и пуковник Ордовец, један од најженијалнијих и најхрабријих официра шпанске артиљерије, творац топа, који се по њему и назвао. Шпански генерали верни старој традицији као праве војсковође ставише се на чело својих ратника. И амерички је вођа доста пало, поједина војна оделења изгубила су све своје официре. У иркос свим жртвама и великој храбрости, американски нападај суботног дана морао је застати пред упорним отпором шпанским, и само је победа Сампсонове флоте у недељу стање американаца поправила.

Расположење американаца у главном логору као и у Вашингтону почело је да малаксава. Ужасна омара, непрестани пљускови, дводневна непрекидна борба, штрапаци, које је америчка војска морала да учини кроз непролазно жбуње, преко брда и стрмих стена, све је то скоро сасвим исцрпило снагу њену. Још једна овакова победа, па би генерал Шафтер морао узвикнути: ја сам пропао! баш као што је некада и Пирус учинио. Што се непријатељ ближе вароши примицао, то је и шпански отпор био све очајнији, шта више шпањолци, који су се досле само бранили, излетише у суботу и нападоше сами непријатеља; истина да су одбијени били, ал то уједно беше најсигурнији весник о подмлађеној снази и упорној одбрани шпанског војника. Осим тога беше наступила по непријатеља велика опасност, да ће сваког часа стићи друга шпанска војска под генералима Ескаријом и Парејом. Да су ове чете, које се од Манцанила и Холгуина примицале, напале са бока и иза леђи војску Шафтерову, катастрофа би неизбежна била. Што се ово није десило, доиста се мора назвати необичном срећом америчком а приписати се мора шпанској немарности што је своја појачања врло касно кренула. Америчким логором почела је већ била превлађивати малодушност шта више очајање. Генерал Шафтер већ је хтео да се повуче на леву обалу Гвама и да напусти са толико крвавих жртава освојене позиције код Ел Ганеја и Сан Жуана, као и целу равницу Сант-јага. Главни генерал Милес, који је до сада само са зеленога астала заповести раздавао, већ је одлучио био, да Шафтера учини одговорним за цео пораз, и ако неби овај носио кривицу, већ највиша ратна управа, јер је хтела да изведе нешто са недовољним средствима и војском, која трпи сваку оскудицу. Генерал Милес је предлагао већ, да се војска Шафтерова повуче иза брегова према морској обали, дакле под окриље топова америчке флоте. То би био најбољи доказ, да је искрцавање код Сант-јага промашило свој циљ.

Спас је дошао са стране, од куда је најмање очекиван био: од Сампсонове флоте. Испрва је било одлучено, да сувоземна војска освојивши тврђавице на обали, уклони торпеде, што су бранили улаз у пристаниште те да Сампсон онда са својом флотом уђе унутра и уништи Серверину флоту. Али збило се сасвим нешто противно. Америк нска се војска у иркос свом јуначком пожртвовању показала неспособном, да ову задаћу реши. Флота је била — својом управо лудо дрском смелошћу, што подсећа на дело једног Фарагута, — која је спасла војску. Још фале све појединости о поморској битци у заливу Сантјага, у којој су све лађе Серверине, осим једне једине, разорене и спаљене. Ако се дакле већ за дан два на бедемима Сантјага буде лепршала. „Star spangled banner“ то уједињене државе за овај успех имају благодарити само својој флоти.

Модерна демократија.

Осамнаести век је висина апсолутизма. Но исти век је створио снагу, која му је имала спремити и пропаст.

Држава осамнаестог столећа беше с једне стране установа за одгајивање трговачких и индустриских богаташа — но тиме уједно и голотиње. С друге стране беше она огромна машина за исисавање народа у корист једног дела племства — у Енглеској оног племства, које је уделовало у политичним пословима, у осталој Европи дворског племства — и високих финансјера.

Против једне као и друге стране државе растијаше у току осамнаестог столећа све веће незадовољство у маси становништва. Саобраћај и индустрија се развише до таког обима и узеше такав облик, да је старатељска заштита госпоштине државне све више постајала само сметња сваког даљег развића начина производње, који је почео обарати сваку правилност у привредном животу, који је у утакмици помагао онога, који је знао сваком конјунктуром, која се брзо појављивала и ишчезивала, што корисније послужити, св ким проналаском и открићем, који се знао најбрже прилагодити свакој промени на пијаци.

И лозинка богаташа постаде не државна заштита, него потпуна слобода.

Но није буржоазија тражила само економску, него и политичну слободу. Она се осети на броју, а још више на увиђавности и емономској помоћи, тако ојачана, да се сматрала, нарочито у Француској и Енглеској, за доста јаку, да изврши, што је у Енглеској покушала још у седамнаестом столећу: да збаци јарам аристократије и њеног савезника краљевства.

Она је зато имала тим више узрока, што су ове моћи бесрамније глобиле масу становништва. У 16., 17., па и у првој половини 18. столећа је служила велика трговина са богаташком индустријом поглавито раскошу. Према недовољним саобраћајним срествима било је вредно увожење робе само онда, кад је била сразмерно високе вредности. Прекоморска трговина је у Европу доносила поред златних и сребрних украса, богате зачине и материју за одело итд. Богаташка индустрија европска, која је производила за светску пијацу, стварала је свилу, порцелан итд. Тада је капитализам имао користи од племићке експл атације и расипности.

Но мало по мало развијаше се услед поправке саобраћајних срестава и начина производње поред индустрије раскоши и индустрија за народ. Ако је раскошна индустрија требала за своје успевање богату, расипну касу и тим више успевали, што је двор са племством боље исисавао народ; то је идустрија за народ тим боље успевала, што је већина становништва више могла трошити, што ју је дакле мање експлоатисала готованска каса. Што је индустрија више постајала индустрија за светину, тим је несноснији био за буржоазију племићки систем пљачкања.

И што је индустрија више постајала индустријом за масу, тим је више у земљи расла тражња животних срестава за индустриске раднике. Домаћа производња је све мање могла задовољавати тражњи, која беше све већа. Увоз јевтиних животних срестава и сировина беше све важније питање за индустриске класе. Интереси поседника су напротив ишли у противном правцу.

Ове околности — у неким земљама све уједињене, у другима бар неке од њих — изазваше прво у Енглеској и Француској, а доцније и у другим европским земљама све веће противљење буржоазије према племићкој влади, у ком облику оно кад било, или у парламентарној држави или апсолутној монархији.

Уз буржоазију се почеше кретати и ниже класе, сељаци и малограђани, којима се придружила и индустриска голотиња, која није показивала самостална живота, него је ишла руку под руку са револуционарним слојевима малограђанства. На овим класама је почивала држава свом својом тежином; из њих је из влачила средства за намирење трошкова, које је чинило чиновништво, војска, државни дугови и издржавање двора са безбројним мучанколизима.

Сељаци и малограђани — са голотињом у колико се о њима у прошлим столећима може говорити — беху од увек противни апсолутној државној моћи и експлоатицији државе од стране племства. Но кад год био јој се опрли, обично би подлегли ради своје поцепаности, ради слабе свезе између опћина и округа, тако да се усредсређена државна сила с њима само титрала.

Но с временом изазива државно јединство и капитализам — трговина, државни намети, војничка служба итд. — промену код нижих класа. Местна ограниченост, сеоска политика ишчезаваше поступно, у неким пределима раније, у другим доцније, нарочито код малограђана и голотиње који су и у мањим градовима долазили у све тешњу везу са друговима великих градова. Пример великоварошких радника постаде меродаван за радне класе целе земље. А богаташка индустрија је ујединила у великим градовима масе голотиње са додатком малих трговаца и занатлија, који баш нису сјајно живели. Сјај дворова је само јасније указивао на њину беду и усредсредио сав гнев, све огорчење патничке светине на двор и његове створове.

(Свршиће се)

Трећи гроб.

Још не изумреше ни последњи, тужни звуци звона за двема покојним приправницама: Босиљком Јањић-Радићевом из I-ве године и Маром Вукадиновићевом, ученицом II-ге год. које обе. ове школске године у црну земљу положисмо, па ето ономадне сахранисмо већ и трећу им другу: Софију Грујићеву, приправницу четврте године, учитељске школе; — а једну: Милену А..... отправисмо кући, јер је пропљувала крв.

Ево је седми гроб од оно доба, када сам септембра 1896 год. у последњем чланку своме у „Бранику“ писао: О потреби оснивања конвикта с интернатом за приправнике и приправнице у Сомбору. Да наше младе људе а нарочито девојке не гони у препарандију: једино жеђ за науком, саме науке ради, нити их заноси идеална тежња; да „племенитим а тешким позивом учитељским српском народу користе, него је понајглавнији покретач томе: сиромаштина и журба, да се што пре до корице хлеба дође, о томе држим, да смо сви већ давно на чисто; особито кад у обзир узмемо да девојке, које вишу девојачку школу сврше, не имајући својих гимназија, академија ни универзитета, на којима би науке продужити могле, листом у препарандију, као последње уточиште, врве.

А да код некога дела приправника и приправница заиста крајња оскудица влада, при којој крај велика душевна напора и телесно здравље пати, о том нас чести смртни случајеви сваке године најбоље уверавају; као и овај невероватни али истинити догађај: Светозар Ман..... приправник морао ићи у надницу само да се хлебом исхранити може. Но крај овога зла има још и једно друго. Докле су постојале стипендије и за женскиње, сиромашна девојка долазећи у препарандију имала је наду, да ће добити 6—8 или 10 фор. месечне припомоћи те ће се којекако до свршетка науке своје издржавати моћи. Сада пак, како је приправницама стипендија одузета, принуђене су оне приватном заслугом — радећи другом, — тај мањак себи да накнаде. Замислимо младо девојче у телесном развитку, где после одседелих шест часова у школи, место одмора узима иглицу, да номе до неко доба ноћи зарађује, што јој за живот треба Зар се у таквој девојци, која себе за нешто више држи а овамо се чемерно тавори, неће распламтети жудња за изласком из лавиринта јада, па ма се спасла и оном путањом која је у сигурну пропаст води? Нашто дакле у девојачкој души силом изазивати очајну борбу разума с искушењем, у којој ће борби, искуством неочврсли карактер женски свакако подлећи. Ако се с' правом од учитеља захтева: да онај који друге здрављу и моралу учи и сам здрав и моралан бити мора, онда уклањајмо с пута све, о чега би се младачка безазленост спотаћи могла, да себи нашкоди; те ћемо тиме и омладину а и савест своју најбоље очувати.

Из разлога дакле: што су од лањске 1897-ме године до данас, три привравнице и један приправник: Светозар Бајић пали жртвом прерано смрти а уз њих и млађана учитељица: Видосава Вукадиновићева, тек што је привравничку школу свршила, у хладни гроб легла;

из разлога: што се мушка и женска приправничка омладина раштркана по приватним становима, ни у здравственом ни моралном погледу строго надзиравати не може;

из разлога: што се у Сомбору па и околини богатих Срба, родољуба налази који, неимајући порода, имање своје хоће на добротворне цели да оставе;

и најпосле из разлога: што и тако изгледа нема, да ће се црквено-народни Сабор састати, који би ово животно питање нашега учитељског подмлатка у претрес узети и повољно га решити могао, слободан сам овај предлог на јавност изнети: да родољубива овострана српска штампа ову замисао о потреби оснивања конвикта с' интернатом за мушку и женску приправничку омладину, код српскога народа популарном учини и у остваривању замисли ове, позване и меродавне факторе не само на то подстиче, него их са своје стране још и својски потпомогне.

У Сомбору 18. (30.) јуна 1898.

Мита Калић
професор.

Најучтивије умољавам слав. уредништва српских овостраних листова, да би овај предлог мој прештампати изволели.

Најновије вести.

Шпанскоамерички рат. Докле телеграми из Вашингтона, Њујорка и Лондона тврде да је шпанска флота уништена, дотле вести из Мадрида доносе, да је адмирал Сервера са својом флотом напустио пристаниште Сантјага и пробио се кроз непријатељску флоту. Судећи по мадридским вестима, био би пораз шпанске флоте измишљен и лажан. Но док Шпањолци ово тврде, дотле у Вашингтону ликују. Адмирал Сампсон је телеграмом честитао народну славу, која се светкује у спомен независности, и као поклон од своје стране пружио разорену шпан ку флоту. У том телеграму тврди да је сву непријатељску флоту уништио и заробио адмирала Серверу заједно са 1300 војника.

Вести из места и са стране.

Ретка слава у нашем народном позоришту. Управни одбор решио је у својој последњој седници да се ових дана прослави двадесетпетогодишњи рад наша два врла уметника, два глумачка првака нашег народног мезимчета. Прослава двадесетпетогодишњег глумовања Пере Добриновића биће 1. (13.) јула т. г. а двадесетпетогодишња прослава Андре Лукића одржаће се 4. (16.) јула т. г. Потпуно је излишно, да било новосађанима било странцима скренемо пажњу на ове две лепе прославе, јер имена Пере Добриновића и Андре Лукића позната су и мила не само Српству него и иноверцима. Ми са наше стране честитамо слављеницима са искреном жељом, да их још доста дуго гледамо као поборнике српске талије.

Опроштајна представа Драге Ружићке. У суботу 27. јула (9. јула) опростиће се са позорницом нашом Драга Ружић и по одлуци управног одбора позоришног отићи ће у мировину. Они, којима је познато колико је и са каквим одушевлењем ова наша уметница кроз толико дуго време сијала у нашој талији, као вештакиња првога реда, умеће за цело одазвати се достојном поштом на растанку с њезиним уметништвом. Ми јој желимо да остали свој живот проведе у здрављу и најлепшем задовољству.

Критичан дан. Једно Фалбово прорицање на жалост се и испунило. Фалб је рекао за прошлу суботу да ће бити критичан дан првога реда, па на жалост тако је и било. Тога дана био је у Сењу и околини јак потрес земље, који се у недељу и понедељак поновио. У свима местима које је земљотрес задесио многе су зграде оштећене а делом сасвим срушене. Много је света остало без крова те живи под ведрим небом. Истога дана био је земљотрес и у Италији у правцу од Рима преко горње Италије према Љубљани.

Исправак. У 94. бр. „Заставе“ у рубрици: Вести из места и т. д. а одмах у првој вести: Мио гост: говорећи о бављењу др. Митровића уред. „Српског Гласа“ у нашој средини, поткрала се штампарска погрешка. Међу осталим стоји да је писао и у „Бранику“ а треба да стоји да је писао у „Браничу“ београдском правничком листу.

Освећење новога оружја. У понедељник је било свачано освећење новога оружја. На сред Обилићеве пољане био је подигнут павиљон, окићен заставама ратним и тробојкама. Баталион редовне војске са музиком, а такођер и артиљеријско одељење били су упарађени на пољани. У наоколо пољане било се сакупило много народа. Његово Високопреосвештенство г. митрополит Митрофан дошао је са свештенством после 9 сати и осветио је под павиљоном водицу. У то су испред десет сати почели долазити Њ. В. престолонаследник, Његова Светлост књаз Мирко, наши министри и чланови дипломатског тела, који припадају војништву, па Њ. В. књагиња са осталом својом светлом децом, и у 10 сати дошао је Њ. В. господар са г. потпуковником Машиним, изванредним послаником Србије, и с г. мајором Пелареном, француским војничким аташеом, дочекан свирањем музике народне химне и бурним клицањем „живио!“ Оружје је било унапред раздато баталиону, а под павиљоном било је на столу пет пушака, под којима је Високопреосвећени митрополит извршио обред освећења у присуству више именованије господе. После свршеног обреда Њ. В. господар предао је петини војника и они пет пушака са поздравом: „Срећно ви оружје!“ У то се подиже громко дуготрајно клицање војника и осталог народа: „живио господар!“ За тим је Високопреосвећени митрополит са Њ. В. господа-

ром обишао све редове војника и благословио оружје и војнике, уз певање свештенства „Спаси Господи људи твоја,“ које је на изменице у овом тропару спомињало „Благовернога књаза нашего Николаја“ и „Благовернога Императора Николаја.“ Свечаност је завршена кратким маневрирањем присутног батаљона војника, па се Њ. В книгиња повратила у двор, а Њ. В. господар, Њ. В. престолонаследник, и Њ. С. књаз Мирко са присутним дипломатима пошли су у војнички стан, где их је официрски кор почастио. На повратку са ове свечаности био је у колима са Њ. В. господаром, осим пређашњих и г. Февзи паша, изванредни посланик турски, у другим колима са Њ. В. простолонаследником г. Губастов, царско-руски министар, а у колима са књазом Мирком наш ратни министар г. војвода Пламенац.

Госпођа Адам. Ова гласовита француска спаситељица, пошто је пропутовала по унутрашњости до Никшића, и потресена побожношћу, што улива острошко светилиште, на свечаном кивоту, топло се помолила за будућност Црне Горе, повратила се преко Дубровника у своју отаџбину. Примљена пријатељски на нашем двору, племенита је францускиња видела својим очима један избрани део Балкана, и ближа осуднијем проблемима источнога питања, имала је ових дана довољно прилике да се упозна тешким стањем око Црне Горе. Она је ватрена поборница слободе балканких народа и светога начела народности, зато се могу схватити симпатије, скојима је испраћамо, са жељом да види остварене своје идеале, као што је видела остварен и руско француски савез, за који се толико борила и заузимала.

Из мојих успомена
из 1848. и 1849. године.

(Свршетак.)

Копија Пр. Нро. 35.

Под-Председнику Главног Одбора, Господину

Ђорђу Стратимировићу.

Сутра рано намеравам полазити у Вршац и држати војени Савет у смотрењу предузимати се имају војене операције и организације у Банату и Бачкој.

Налажем Вама, да са мном заједно сутра одавде пођете и војеном Савету у Вршцу присуствујете, да се и Вашим саветом у овом за Народ важном предузећу ползовати могу.

Ако пак нећете самном у Вршац да идете, онда вам налажем, да одавде никуда неидете, него мој долазак овде очекујете, како би по учињеном у Вршцу војном Совјету, с вама о даљему предузећу споразумевати се мого, тим више што и онако већ 12-ти овог месеца приближује се, у који ће се састати овде комисија опредељена израдити основоположење Устава Војводовине, у којој ће те комисији Ви по примљеном позиву дјејствовати имати. У Земуну 9. јануара 1849. Патријарх Управитељ Војводовине, Јосиф с. р.

Примљено у Батајници истог дана.

Копија. Н-ро 3.

Његовој Светости Патријарху.

У одговору на почитајемо писмо под данашњим Нро. 35. извештавам Вашу Светост да ја слеђујући позиву Главног Одбора под 8. т. м. и год. Нро. 15. као со средоточног Правленија Војводовине Србске, и дужности мојој као Подпредседатељ истог која ми налаже, да на опредељеније моје у Карловци ићи морам, да лично надлежателству томе предстанем, потребе и дела провидим, — не могу за сада позиву Ваше Светости следовати и у Вршац ићи, него у Карловце.

Што се пак законоуставне Комисије тиче, да ја истој присуствујем и у њој дјејствујем, то извештавам Вашу Светост, да ћу онда тек у истој присуствовати моћи, ако ми дела званија мог као Подпредседатеља Правленија допусте; буду ли пак дела са овим моим званијем скопчана важнија и претежија, то ћу дужности мојој следовати и при таковима остати, с тим пре, што у мојој власти стоји, да или у једном или другом званију остати могу. У Батајници 9. јануара 1849. Ваше Светости покорњејши

Копија. **Ђорђе Стратимировић** с. р.

Високославном Цесаро Краљевском Министарству!

Опуномоћени Српски посланик при високославном цесарок раљевском Правителству Господин Ђорђе Стратимировић ово дана се из Беча вратио.

(Изостављено неспадајуће овамо:)

Ја судим, да би се са чином Штабс-официра у цесаро-кралевској Армади почествао, које свевисочајше поверење овај честни муж кроз цео живот уважити свечано обриче. — у Земуну 3 (15.) јануара 1848. Јосиф Рајачић с. р. Патријарх.

Сад да се вратим на господ. ц. к. мајора Стефановића витеза од Вилова. Господ. Стефановић у свечаном издању „Браника“ бр. 52. каже, да је он од стране управитеља генерална штаба, Хеса, добио упутство, да где год нађе на путу царске војске оделења, или појединих царских официра, да им каже, да се у ратном министарству ради на том, да се одржи целокупна монархија аустриска средством царске војске, и да без сваке сумње до рата мора доћи са Унгарском.

Овом упутству слеђујући г. Стефановић, као, царски официр дужност је своју во ничку савесно вршио, и више је пажње поклањао аустриском београдском конзулу ц к. мајору Мајерхоферу нежели што је Мајерхофер заслужио. При крају ћу о Мајерхоферу више што говорити.

Г. Стефанов ић у његовом Erlebnihsu на страни 65 каже: Der Muthville und knabenhafber Ehrgeitz eines Abenteurers begrotete den guten Geist meines Batallions — und suchte die Manschaft gegen mich aufzuwiegeln. — Ја сам ову примедбу г. Стефановића у мојим успоменама забележио, као да се она односи на Шајкаша Светозара Милетића, јер Милетић је у Напретку од 14. децембра 1848. бр. 15. јавно устао против тога, што је војени савет по предлогу полковника народњег Стевана Сурдучког и Јована Дракулића, неке народне официре именовао, и које је правленије односно главни одбор и потврдио. Милетић је хтео, да те официре, сама војска себи бира што је у сред рата неизведимо, и немогућно било. А да се војени Савет са именованим народним официрима није имао стидити ово ћу укратко навести што се у званичном вјеснику од 24. јуна 1848 видити могло:

Славном војеном савету! Представленије славног војеног савета од данашњег бр. 210. главни Одбор народа српског потпуно одобравајући, потврђује: гос. капетана Стевана Сурдучког за Полковника главно командујућег, над шајкашким баталионом и целом Бачком. Госп. апетана Дамјана Давидовца за полковника и команданта шајкашке флотели. — Сад долазе мањи часници, од којих ћу само неке споменути:

Госп. Петра Костића због отличне способности, заслуге и родољубља за капетана и војеног коменданта карловачког. — Г. Филипа Маринковића каплара за Лајтнанта и управитеља топциске барке но 3. — Г. Миту Заклани[1]) каплара за лајтнанта барке но 11. Г. Теофана (Тецу) Живковића за лајтнанта код топција — г. кадета Јована Хаџића г. стражмештера Јакова Добановачког и Танасију Ђурчића, стражмештера. Ову тројицу за лајтнанте и ађутанте, при главно-командујућем полковнику Стевану Сурдучком и т. д. Из засједанији главног одбора 21. јуна 1848. држаног, народ. секретар Јован Станковић привр. подпредсједатељ Стеван Петровић.

За стрзжмештера Танасију Ђурђића а садањег умировљеног српског Полковника каже гос. Стефановић ово: Der tapferste war Curčić. — А топџиа Теца Живковић да је под Наполеоном I служио био би маршал; ми се, разумем овде војени савет са именованим народним официрима дичити само можемо.

Други је указ глав. одбора 1. јуна 1848 гласио за народне официре за немачко-банатску регементу, у ком су за сви 14. компанија, одређени и потврђени били капетани и нижи частници, с којима смо се поносити могли — код седме компаније за лајтнанта потврђен је био Лазар Алексић (Дуић) мој сељак, код треће компаније за лајтнанта Паја Путник; а код осме компаније мој брат од стрица Григорије Димић. О Паји Путнику г. Стефановић похвално се изјашњава; Лазар Алексић је код Алибунара погинуо, а и Григорије Димић није иза првих остао, Овај је други указ подписао народ. секретар Јован Станковић, и предсјадатељ главног одбора и главни вожд Ђорђе Стратимировић.

Ово сам последње за то навео да ако г. Стефановић са оним речима: Der Muthvolle und knaben hafter Ehrgeitz eines Abentheurers није разумевао Шајкаша Милетића, као ја него народњег вожда Ђорђа Стратимировића онда он нема право, јер г. Стефановић у реченој својој брошири на страни 22. вели: Patriarch Rajačić Graf Albert Nugent und Stratimirović erschienen zu einem Kriegsrathe. — А на истој страни мало ниже вели се. Stratimirović komandirte die Reserve. Онај који је у првом нашем устанку таки велики заслуга имао, није могао бити детињасти бунџија (Aufwliegler). У изложеном горњем одпору г. Стратимировића видимо, каково је сам патријарх имао мјеније о вожду Стратимировићу, док није конзул Мајерхофер умешао своје прљаве прсти, у наше народне ствари. — И сам Книћанин, кад је ону прокламацију 16. фебруара 1849 год. у Оросламошу мојим једномишљеницима у војводовини српској издао, у којој све на слогу позива; под тим једномишљеницима је и нашег вожда Стратимировића мислио — Најпосле да споменем, и оно извјесније српске код цара налазеће се депутације; која депутација шаље Патриарху царски манифест који гласи: Ми Франц Јосиф I. и т. д. Наш вјерни и храбри народ српски показао је увек своју особиту вјерност према дому нашем, и особиту храброст у пораженију непријатеља престола, и држава наши. За то цар потврђује митрополита Рајачића за Патриарха, и генерала Стевана Шупљикца витеза за војводу српског.

Извјестије овако се завршује: Съ благоволеніемъ цѣлуъмо свету десницу Светости Ваше. Кремеіръ 2. (14.) децембера 1848. покојнѣишій Ђорђе Стратимировић с. р, Јованъ Шупљикацъ с. р. К. Богдановићъ с. р.

---

[1]) Син народњег лајтнанта Заклани данас је царски полковник, и надамо се, да ћемо га скоро као генерала Поздравити.

(Наставиће се.)

Изјава.

Српско академско друштво Зора у Бечу послало нам је ову „Изјаву“ с молбом да је у наш лист уврстимо.

Госп. Др. Ј. Радивојевић-Вачић спевао је песму, која почиње овим речима: „Боже братимства, љубави и слоге“ и т. д. и српско академско друштво „Зора“ приликом прославе своје 25-тогодишњице прогласило је ту песму свога члана својом званичном химном.

Госп. Даворин Јенко, српски на гласу композиста у Београду, компоновао је мелодију тој песми и предао је са примереним речима српском академском друштву „Зори“, које је ту композицију са особитом захвалношћу примило.

Из овога се јасно види, да је песма, односно композиција душевна својина гореспоменуте господе, али да је у исто време обоје правна својина српског академског друштва „Зоре“.

С текста пуна љупкости и високих осећаја а још више ради красне мелодије, „Зорина“ је химна мила песма Српском народу, и ми ту чињеницу с наше стране, а на част господи песнику и компоности са задовољством истичемо. Но управо ради тога случајеви су небројени, кад се ова химна певала на јавним забавама, на жалост без примедбе у програму, да је то химна, српскога академскога друштва „Зоре“ у Бечу.

За оне случајеве, кад се је наша химна из необавештености у програм ставила без њеног правог, гореспоменутог наслова, српско академско друштво „Зора“ изјављује, да нема намеру лишити се права својине.

За оне случајеве, кад се наша химна у програм ставила без онога наслова из омаловажења српског академског друштва „Зоре“, ово изјављује овде своје негодовање.

Према томе српско академско друштво „Зора“ моли све српске певачке дружине и све оне корпорације, које поред осталог свог статутарног деловања, приређују јавне забаве с песмом, нек изволе, ако у своје програме уврсте песму, која почиње речима: „Боже братимства, љубави, слоге“ и т. д., уврстити је само под овим насловом:

„Даворин Јенко: Химна српског академског друштва „Зоре“ у Бечу; спевао Др. Ј. Радивојевић-Вачић.

Ово се даје на знање и равнање на основу права о књижевној својини и на темељу факта, да и друга српска друштва, која своје химне имаду, недозвољавају њихову злоупотребу.

Из V. ванредне главне скупштине српског академског друштва „Зоре“, држане у Бечу 30. маја (11. јунија) 1898.

Тајник: Стев. Јоановић. Председник: М. Сарделић.

Трговина.

НОВИ САД, 23. јуна. — Пшеница прве квалитета фор. 11·50—— н. Пшеница средња ф. 10·50 до — н. Пшеница лакша роба ф. 9·10 до — н. Наполица ф. 8—9 — н. Јечам нови ф. 4·80—90 н. Зоб 7 ф. 20—40 н. Кукуруз у зрну 5 ф. — новч. Маст 70 фор. Сланина сува 70 фор. дебела паљена 72 фор Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки 52—53 нов.
„ средњи . . 48—50 нов.
„ лаки . . . 44—46 нов.
Све од 1 килограма.

Теоци . 24—26—— нов. по клгр.
Јагњци 5—13 фор. по пару.
Овци . ——— фор. по пару.

*

Стање воде под Новим Садом.

22 јуна било је . . . . . 4·54 мет.
23. јуна било је . . . . . 4·54 мет

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Ред позоришних представа).

У среду 24. јуна (6. јула): **Концерат гђце Софије Седмакове** конзерватористкиње. — Том приликом даваће се ови комади: **„Честитам“**. Шаљива игра у 1 чину, с певањем, од Косте Трифковића. — За тим: **„Шоља теја.“** Шаљива игра у 1 чину, од Нитера, превео Г. Гершић.

У суботу 27 јуна (9. јула) **„Марија Стјуартова“**. Жалосна игра у 5 чинова од Фр Шилера. **Свечано опроштајна представа гђе Драге Ружићке.**

У недељу 28. јуна (10 јула): **„Сеоска Лола“**. Позоришна игра у 3 чина с певањем, написао Е. Тот, посрбио Ст. Дескашев, музика од Д. Јенка.

ОГЛАСИ.

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА
ЈОВАНА М. МИЛОШЕВИЋА
У ИРИГУ

треба једног помоћника, који је 4—5 година помоћник, захтева се да је добар продавац, знање Српског Мађарског и Немачког како у говору тако и у писању језика, ступање одма. 2—3 307

ШПЕЦЕРАЈСКА И МЕШОВИТА ТРГОВИНА
ВЕЛИМИРА РАДАКА
У МИТРОВИЦИ

треба једног старијег момка као деловођу, који ће радњу самостално водити и који има кауцију. Уједно треба и 2 шегрта. Ступање одмах. 309 1—3

H. Kielhauser
ГРАЦ.

Х. Килхаузеров изванредио њежан и пријатно мирисави
САПУН ЗА УМИВАЊЕ.
Прави глицерин-сапун од љубичице.
Прави сапун од јогорчевнне.
111 Свугде се могу добити. 15—20

ТЕЛЕГРАМ.
ГЛАВНИ ЗГОДИТАК ЗА РАТАРА.

Продајем све моје пољско имање као и сву стоку. Ово је имање удаљено 4 сата од Београда. Ево колико је то имање:

1-во 60 ектара земље, 40 ектара пуних ораће земље првог квалитета а 20 ектара под шумом, пашњаком и ливадом.

2-го Кућа са пет одељења са свом могућом спремом што треба једном економу, као и собним намештајем и кухинским посуђем за дочек гостију.

3-ће Штала ново озидана самим тесаним каменом тврда као рад 20 метара дужине.

4-то Кош нов за кукуруз са три одељења у коме може стати до 100.000 кила кукуруза у клипу.

5 то Оборе за 120 комада свиња, лепо покривени, лепо озидани и патосани са београдском циглом.

6-то Воденица нова, каменом озидана звана поточара, меље дању и ноћу помоћу живих извора и реке.

7-мо Иза саме куће преко 2000 дрвета церови и граничени, врло питома шума права преко 10 метара висока а дебела у пречнику 15—40 сантиметара, много више дебела но танка а права као стрела.

8-мо 120 оваца музари изабрани и спремљен за домазлук све у првом и другом јагњету. Сорта изврсна.

9-со 70 комада полу дебелих свиња које могу данас да мере 150 кила пар. Спремају се за извоз у Штајнбрух.

10-то 15.000 кила чистог старог кукуруза који лежи у клипу за изхрану горњих свиња.

11-то 4 вола велика за рад.

12-то 4 коња за рад и јахање.

13-то 2 краве швајцарске, са два телета која изобиља млека дају.

14-то 1 швајцарски бик, кога држим на имању за приплод моје стоке и стоке осталих сељана.

15-то Двоја волујска кола једна окована а друга неокована, једна мала кола на федер за једног коња као и амове коњске, сикире, буради, лопате, мотике, каце, бурад качице и у њима сир овчи и крављи, плугови, копачице, гвоздене дрљаче, пушка магацинка, пушка ловачка, пушка берданка, два револвера, седло ново бок прописано са уздом јахаћом. Просто све што се може замислити да треба за једног вредног ратара богато удешено на пољском добру, и то све ново јер нема пи пуна година како је све ово саграђено и скуђено, што то други ни за 20 година не би скуђио. Сем овога све је ово имање усејано са разним усевима као највише кукурузом и пшеницом, а понело је што се замислити може а тако исто и посејано је и разном сточном и људском храном, као:

Сточном репом, репом за јело, репом шећерном, граорицом са финим овсом за стоку, детелином, кромпиром жутим, белим и роза, лука бела и прна, пасуља бундева, диња и лубеница, купуса, краставаца, и паприка, и вазда којекаквим зеленом за кућну потребу.

Све ово изложено имање продајем са свом стоком, са свима усевима тако рећи просто да уђе купац, само са хаљинама да није го, друго све изобиља има. Поред свега овога добија и велосипед за брзо обилажење имања. Ово имање као што реко продајем за 26.000 динара или за 12.000 форината. Ну, ко нема готов новац да ми положи ја ћу дати и на веру са добрим јемством а са шест по сто годишњег интереса. Имање је све убаштичено и тапије му леже у каси. Купац одмах може добити имање и не дугује ником ништа.

Ко жели ово имање да купи, нека што пре дође код Петра М. Михаиловића трговца у Београду, који ће га лично на имање одвести ради увиђаја овог чабалука. Ко хоће да купи нек се пожури како би могао на време сву летину скупити.

Београд 1. јуна 1898. год.

Продавац сопственик имања
Петар М. Михајловић
трговац.

3—6 301

За истог треба питати у „Хотел Солуну“ до железничке станице.

Одговорни уредник Константин Брадваровић.

Српска штампарија дра. Свет. Милетића у Новом Саду.